

Wpływ muzyki, tekstów piosenek i teledysków na dzieci i młodzież

Komisja ds. Środków Przekazu i Mediów

American Academy of Pediatrics

Zasady organizacji opieki zdrowotnej oraz poprawy stanu zdrowia dzieci

STRESZCZENIE

Muzyka odgrywa ważną rolę w specjalizacji dzieci i młodzieży. Muzykę popularną spotyka się prawie wszędzie, jest łatwo dostępna w radiu, w postaci nagrań, w Internecie, a nowe technologie umożliwiają słuchanie jej przez młodzież w różnorodnych sytuacjach, samodzielnie lub z przyjaciółmi. Rodzice często są nieświadomi tekstów piosenek, których słuchają ich dzieci, ponieważ coraz powszechniej ściąga się utwory muzyczne z sieci i słucha przez słuchawki. Badania dotyczące muzyki popularnej pozwoliły na poznanie jej wpływu na naukę w szkole, interakcje społeczne, nastrój i emocje, a szczególnie na zachowanie. Wpływ muzyki popularnej na zachowanie dzieci i młodzieży oraz ich uczucia budzi olbrzymi niepokój. Słowa piosenek przez lata jednoznacznie i jawnie nawiązywały do narkotyków, seksu oraz przemocy, szczególnie w pewnych gatunkach muzyki. Preferencje nastolatków dotyczące słuchania pewnych rodzajów muzyki mogą korelować lub mieć związek z pewnymi sposobami zachowań. W przypadku muzyki popularnej ważny jest odbiór i skutek wywołany informacjami przekazywanymi przez teledyski. Badacze informowali, że oglądanie w teledyskach przemocy, przekazów o podłożu seksualnym, pokazywanie stereotypów zachowań seksualnych i zażywania środków odurzających może wywrzeć znaczący wpływ na zachowanie i postawy młodych odbiorców. Pediatrzy i rodzice powinni zdawać sobie z tego sprawę. Ponadto opisane w tych badaniach dowody przemawiają za tym, aby pediatrzy i rodzice zajęli stanowisko w kwestii tekstów piosenek.

Wprowadzenie

Muzyka odgrywa ważną rolę w socjalizacji dzieci i młodzieży.¹⁻³ Słuchanie popularnej muzyki jest uważane przez społeczeństwo za część procesu dojrzewania i dorastania.² Muzyka jest źródłem rozrywki i powoduje oderwanie od codziennych problemów, służy też zmniejszeniu napięcia i nudy. W niektórych badaniach stwierdzono, że nastolatki wykorzystują muzykę popularną, aby poradzić sobie z samotnością i kontrolować emocje lub nastrój.^{2,4} Muzyka stanowi również tło dla przeżywania uczuć romantycznych i służy jako podstawa do nawiązywania kontaktów międzyludzkich w różnych okolicznościach.² Nastolatki wykorzystują muzykę w procesie tworzenia własnej tożsamości,⁴⁻¹¹ a ich preferencje muzyczne stanowią dla nich środek do identyfikacji z grupą i integracji z kulturą młodzieżową.^{5,7-9,12,13} Niektórzy autorzy sugerują, że popularna muzyka stanowi dla młodzieży środek pozwalający na rozwiązywanie nieświadomionych sobie konfliktów, które mają związek z ich szczególnym okresem rozwoju.^{2,7,12,14} Ich preferencje muzyczne mogą więc odzwierciedlać poziom niepokoju na tym etapie rozwoju.¹⁴⁻¹⁷

Wybór muzyki przez młodzież, reakcje na nią oraz jej interpretacja zmieniają się wraz z wiekiem. Widać tu wpływy kulturowe i przynależności do grupy etnicznej.^{2,13,14,18-25} Badania naukowe wykazały, że występują również różnice zależne od płci.²⁵ Prawdopodobnie dziewczęta bardziej niż chłopcy będą wykorzystywać muzykę, aby ukazać stan emocjonalny,

Słowa kluczowe:

Muzyka, teksty piosenek, teledyski, młodzież, przemoc

Wszystkie zalecenia American Academy of Pediatrics tracą ważność automatycznie po upływie 5 lat od publikacji, o ile nie zostaną ponownie potwierdzone, zweryfikowane lub wycofane w tym czasie lub przed jego upływem.

Niniejszy dokument jest chroniony prawem autorskim i stanowi własność American Academy of Pediatrics i jej Rady Naczelnej. Wszyscy autorzy przedstawili American Academy of Pediatrics oświadczenia w sprawie konfliktu interesów. Jakikolwiek przypadki konfliktu interesów zostały rozwiązane za zgodą Rady Naczelnej AAP. American Academy of Pediatrics nie zwracała się ani nie wyrażała zgody na jakikolwiek udział podmiotów komercyjnych w tworzeniu treści niniejszej publikacji.

zwłaszcza wtedy, gdy będą czuły się samotne lub sfrustrowane.^{2,26,27} Z drugiej strony u nastolatków najprawdopodobniej muzyka będzie służyć jako środek pobudzający, sposób na „doładowanie” energii, albo do wykreowania bardziej pozytywnego obrazu własnej osoby.^{2,4,26}

W latach 90. XX wieku przeprowadzono badanie, którym objęto 2760 osób w wieku 14-16 lat. Jego celem miało być określenie znaczenia muzyki w życiu młodzieży. Stwierdzono, że badana grupa słuchała muzykę przeciętnie 40 godzin tygodniowo.²⁸ W innym badaniu, przeprowadzonym w 2000 roku w Wielkiej Brytanii, North i wsp.,⁴ po przebadaniu 2465 nastolatków stwierdzili, że przeciętnie codziennie słuchają oni muzyki przez 2,45 h. W przeprowadzonym w Stanach Zjednoczonych w 2005 roku badaniu Roberts i wsp.²⁵ oceniali korzystanie z mediów przez grupę osób w wieku 8-18 lat. Stwierdzili, że w dniu badania muzyki słuchało 85% dzieci i nastolatków między 8 a 18 rokiem życia. Mimo że czas poświęcany na słuchanie muzyki różnił się między grupami wiekowymi, młodzież amerykańska słucha muzyki 1,5-2,5 h dziennie. W badaniu przeprowadzonym na małej grupie zagrożonej młodzieży wykazano, że średnio słuchali oni muzyki 6,8 h dziennie.²⁹ Ponadto Roberts i wsp. stwierdzili, że 33% słuchających muzykę w tym samym czasie robiło równocześnie coś innego. Te dane mogą popierać spostrzeżenie, że częstość słuchania muzyki przez młodzież może być większa niż oglądania telewizji. Powodem tego jest wszechobecność muzyki popularnej, od supermarketu aż po chodnik na ulicy, często jako muzyka puszczana w tle. Jest ona również łatwo dostępna w radiu, w postaci różnych nagrań, w Internecie i rozprzestrzeniana przez nowe technologie,^{11,25} co umożliwia młodzieży jej słuchanie w różnorodnych sytuacjach, samodzielnie lub wspólnie z przyjaciółmi.

Młodzież nie jest jedynym konsumentem muzyki popularnej. W badaniu grupy dzieci uczęszczających do czwartej-szóstej klasy wykazano, że 98% z nich słucha popularnej muzyki, z czego 72% przez „większość dni” lub codziennie.³⁰ Ponadto istnieją doniesienia, że dzieci w wieku 8-10 lat słuchają muzyki przeciętnie 1 h dziennie.²⁵ W przypadku słuchania przez dzieci i młodzież muzyki przy użyciu iPodów lub innych tego typu urządzeń wyposażonych w słuchawki, rodzice mogą nie wiedzieć, czego słuchają ich dzieci.

Badania dotyczące muzyki popularnej obejmowały wiele obszarów, takich jak wpływ na naukę,³¹ interakcje społeczne, nastroj i uczucia,^{20,26,27,32,33} a zwłaszcza zachowanie.^{10,11,34-36} Stworzono wiele teorii, których celem miało być wyjaśnienie związku między muzyką a zachowaniem,^{15,37,38} a w wielu badaniach wykazano związek między muzyką a emocjami bez względu na wiek badanych osób.^{20,23,27,39-41} Mimo że odpowiedź emocjonalna na słuchaną muzykę zależy od sposobu jej przedstawiania, to jednak prawdą jest, że ma ona ścisły związek z wiekiem słuchacza i doświadczeniem lub przyjętymi z góry wyobrażeniami, jakie mają oni w stosunku do muzyki.^{2,14,39} Wpływ

muzyki popularnej na zachowanie dzieci i młodzieży oraz ich emocje powinien budzić duży niepokój.⁴⁰ Szczególny niepokój powinny budzić teksty piosenek i pewne rodzaje muzyki oraz ich wpływ na dzieci i młodzież.^{3,10,11,42-45}

Teksty piosenek przez lata wyraźnie nawiązywały do narkotyków, seksu i przemocy.¹¹ Przeprowadzona w 1999 roku przez National Institute on Media analiza treści dziesięciu najczęściej słuchanych płyt CD wykazała, że na każdej z nich znajdował się co najmniej jeden utwór o treści seksualnej. Wyraźny podtekst seksualny na tych płytach miało 42% piosenek.⁴⁶ Wykazano, że teksty piosenek niektórych gatunków muzyki, takich jak rock, heavy metal, rap oraz nowo powstałych gatunków, takich jak reggaeton obracają się wokół takich tematów, jak swoboda seksualna, śmierć, zabójstwo, samobójstwo i używanie narkotyków.^{9,13,17,43,45,46-53} Niektóre teksty utworów z rodzaju rapu charakteryzowały się obecnością dosadnego języka dotyczącego seksu, posługiwały się też językiem przemocy, rasizmu, homofobii i nienawiści w stosunku do kobiet.^{9,10,42,54} W tych piosenkach gloryfikowano również picie alkoholu, palenie tytoniu, używanie narkotyków.

Aby odeprzeć zarzut dotyczący wpływu tekstów piosenek na słuchaczy, niektórzy wysuwają argumenty, że dzieci i młodzież słuchają tylko muzyki w celu zabawy i wcale nie zwracają uwagi na słowa lub zwracają tylko w niewielkim stopniu, a jeśli poświęcają im jakąkolwiek uwagę, to ma ona ograniczone znaczenie, gdyż teksty odbierane są przez pryzmat wcześniejszych doświadczeń słuchacza.^{32,55} W innych badaniach wykazano jednak coś wręcz przeciwnego.⁵⁶ W przybliżeniu około 17% nastolatków i 25% nastolatek mówi, że lubi swoje ulubione piosenki przede wszystkim dlatego, że teksty odzwierciedlają ich uczucia.² Wykazano również, że im więcej wagi młodzież przykładła do określonego typu muzyki, tym więcej uwagi poświęca słowom piosenek.^{2,55,57,58} Ponadto Knobloch-Westerwick i wsp. stwierdzili, że chociaż młodzi słuchacze mogą nie rozumieć wszystkich słów tekstów piosenek, to jednak zdobywają ogólne pojęcie na temat, który one przekazują.¹¹

W związku z wpływem muzyki popularnej na zachowanie w wielu badaniach wykazano, że preferencje dotyczące pewnych typów muzyki mogą korelować lub mieć związek z pewnymi zachowaniami,^{2,10,17,29,37,39,42,59-65} takimi jak związek między przyjmowaniem narkotyków i alkoholu a imprezami tanecznymi z muzyką „rave” lub techno.^{13,50,51,62} Roberts i wsp.³⁹ w 1997 roku przeprowadzili badanie w klinice dla młodzieży. Wyniki tego badania sugerowały, że prawdopodobnie najlepszymi wskaźnikami świadczącymi o występowaniu ryzyka u młodzieży, które ma związek z muzyką, są ich samodzielne wypowiedzi dotyczące negatywnych emocji lub odczuć, jakie towarzyszą słuchaniu jakiegoś rodzaju muzyki. Autorzy tego badania opisali związek między negatywną odpowiedzią emocjonalną na muzykę i ryzykownymi zachowaniami, a nawet sugerowali, że u niektórych nastolatków ryzykowne zachowania wyzwała negatywna odpowiedź psychiczna, a nie sam rodzaj słuchanej muzyki. Spostrzeżenia te

popiera badanie Scheela i Westefelda⁶¹ przeprowadzone w 1999 roku. W niektórych badaniach wiązano muzykę typu heavy metal i pewne rodzaje rocka ze zwiększonym ryzykiem popełnienia samobójstwa.^{17,61,63,66,67} Opisano, że fani muzyki heavy metal mają więcej problemów ze szkolnymi władzami i nauczycielami niż uczniowie, którzy za taką muzyką nie przepadają.² Słuchanie muzyki z rodzaju heavy metal wiąże się również ze zwiększonym ryzykiem depresji, zachowań przestępczych,⁶³⁻⁶⁵ paleniem tytoniu i problemami z zachowaniem.⁶⁰ Fani muzyki heavy metal i rapu wykazują większą tendencję do nieostrożnych zachowań niż ich rówieśnicy, którzy nie słuchają tego typu muzyki.^{2,14,37,68} W badaniu oceniającym możliwy wpływ muzyki heavy metal, w której znajduje swój wyraz agresja seksualna lub bez niej, wykazano, że osoby słuchające muzyki z przekazem agresji seksualnej lub bez niego wykazywały znacznie więcej negatywnych stereotypowych postaw w odniesieniu do kobiet niż ich rówieśnicy słuchający muzyki klasycznej.^{2,69} Podobnie w badaniu przeprowadzonym przez Fischera i Greitemeyera⁴² mężczyźni słuchający piosenek, których słowa przekazują wstręt do kobiet, wykazują zwiększoną agresję w stosunku do nich i odbierają je negatywnie.

W innym badaniu porównywano młodzież, która preferowała muzykę heavy metal i rap z młodzieżą, która wolała inne rodzaje muzyki. Wykazano, że w szkole podstawowej pierwsza grupa stale osiągała wyniki poniżej przeciętnej i korzystała z pomocy korepetytorów z powodu problemów z opanowaniem materiału.¹⁴ W badaniu przeprowadzonym w 1999 roku, którym objęto 345 matek dzieci uczęszczających do szkół publicznych wykazano, że 47% uważało, że agresywne przekazy w muzyce rap przyczyniają się do przemocy w szkole.⁷⁰ Ponadto z raportu Kaiser Family Foundation z 2007 roku dotyczącego rodziców, dzieci i mediów,⁴⁴ wynikało, że tylko 9% rodziców zdawało sobie sprawę z nieodpowiednich treści towarzyszących muzyce.

Upodobanie do słuchania muzyki typu heavy metal, rap i podobnych wśród młodzieży powinno wzbudzić nasze zainteresowanie, gdyż może wystąpić zwiększona podatność i skłonność do ryzykownych zachowań. Młodzież obciążona ryzykiem oraz czująca się wyobcowana z powodu wcześniejszych niepowodzeń lub problemów ma tendencję do preferowania takich rodzajów muzyki, które mogą odzwierciedlać ich pesymistyczne spojrzenie na życie i świat.^{2,9,14,17,19,37,71} Badania oceniające tę współzależność charakteryzuje jednak wiele ograniczeń i nie pozwalają one na identyfikację związku przyczynowo-skutkowego, ale stwierdzane związki odzwierciedlają stan obecnych badań.

Badania dotyczące muzyki oraz jej wpływu na dzieci i młodzież poszerzono o wpływ innego rodzaju popularnych środków przekazu – teledysków. Teledyski szczególnie pociągają dzieci i młodzież. Mając na uwadze, że teledyski łączą w sobie dwa media, które przyciągają młodzież (telewizję i muzykę popularną), trzeba zbadać ich wpływ na młodą widownię oraz zainteresować się pro-

mowanymi przez nie przekazami.^{30,72} Teledyski poddano bardzo dokładnym badaniom.^{29,30,55,72-93} Są one klasyfikowane głównie jako przedstawienia lub „concept videos”. Nagrania wideo przedstawiają artystę lub grupę filmowaną w czasie przedstawienia, zwykle koncertu. W przypadku „concept videos” widzowi opowiadana jest historia, która mogła lub nie rozwinąć się z piosenki. Ta opowieść może czasami dodać treść do słów piosenki i spowodować szczególną interpretację, która jest wzmacniana za każdym razem, kiedy widz słyszy piosenkę.^{72,73,75} Tak jak w przypadku muzyki popularnej, odbiór i efekt komunikatu przekazywanego przez teledyski dzieciom i młodzieży zależą od wieku i rozwoju oraz stanu emocjonalnego widza oraz poziomu ekspozycji.

Zarówno w Europie, jak i w Stanach Zjednoczonych badano częstość oglądania teledysków.^{30,79,90,92,94} W badaniu obejmującym 100 dzieci uczęszczających do klas 4-6 stwierdzono, że 75% z nich ogląda teledyski, spośród nich 60% samodzielnie określa częstość ich oglądania jako całkiem dużą lub dużą. Spośród tych dzieci 62% oglądało teledyski prawie codziennie lub codziennie, a 7% oglądało je zanim jeszcze poszło do szkoły.³⁰ W raporcie Kaiser Family Foundation⁹⁰ z 2003 roku wykazano, że 3 z 4 osób w wieku 16-24 lat ogląda MTV, 58% ogląda MTV co najmniej raz w tygodniu, a 20% codziennie przez godzinę lub dłużej. Niedawno w badaniu wykazano, że badana grupa 12-15-latków ogląda teledyski przez 4,3 dnia w ciągu tygodnia.⁹²

Badania nad teledyskami skupiały się głównie na analizie ich treści. W opublikowanym w 1997 roku przez DuRent i wsp.^{76,82} badaniu opisano analizę 518 teledysków nadawanych przez cztery sieci telewizyjne (MTV, VH1, CMT i BET). W tym badaniu wykazano, że w 11,5-22,4% teledysków występowała przemoc, z czego najbardziej brutalne emitowała MTV. Kiedy przeprowadzono analizę, uwzględniając rodzaj muzyki, teledyski z muzyką rap miały najwyższy współczynnik prezentowanej przemocy (20,4%), za nią lokowały się teledyski z muzyką rockową (19,8%). Korzystając z tej samej bazy w innym badaniu wykazano, że chociaż wskaźnik teledysków, które przedstawiały spożywanie alkoholu, nie różnił się między poszczególnymi sieciami telewizyjnymi, to jednak był on dość duży i mieścił się w granicach 18,7-26,9%. Spośród wszystkich sieci telewizyjnych MTV emitowała najczęściej wideoklipy przedstawiające alkohol i najwięcej pokazujących palenie tytoniu (25,7%). Spośród tych teledysków prezentujące muzykę rap pokazywały więcej scen z piciem alkoholu lub paleniem tytoniu niż pozostałe typy.⁷⁵ W 1998 roku Rich i wsp.⁸² w tej samej próbie 518 teledysków oceniali treść wideo i analizowali płęć lub różnice rasowe przedstawiane między agresorami a ofiarami przemocy. W analizie wykazano, że w porównaniu do ogólnej populacji osób czarnoskórych (12%), osoby rasy czarnej bardzo często przedstawiano w roli napastników (25%) oraz ofiar (41%). W badaniach przeprowadzonych przez Smitha i Boysona⁹³ w 2002 roku i Grubera i wsp. w 2005⁹¹ potwierdzono te spostrzeżenia.

Bardzo ważna jest analiza treści teledysków, ponieważ w badaniach naukowych wykazano, że ekspozycja na przemoc, przekazy seksualne, stereotypy seksualne i używanie narkotyków może powodować znaczne zmiany w zachowaniu i postawach młodych widzów.^{29,35,52,53,68,72,76-78,80,85,89,92,94-97} Częste oglądanie teledysków wiązało się z większym ryzykiem wytworzenia fałszywych przekonań i stereotypów oraz częstszego zwracania uwagi na wygląd i masę ciała nastolatków.⁸³ W badaniach mających na celu ocenę reakcji młodych mężczyzn oglądających przemoc w teledyskach z muzyką rap lub teledyski o treściach seksualnych, uczestnicy badania mówili o większej chęci wzięcia udziału w incydentach z udziałem przemocy, większej akceptacji stosowania przemocy oraz większej aprobaty stosowania przemocy względem kobiet w porównaniu do uczestników badania, którzy nie byli ekspozycyjni na ten rodzaj teledysków.^{29,35,77,78,92}

W 1999 roku Kalof⁸⁴ pisał, że studenci, którzy oglądali wideo ze stereotypowymi obrazami seksualnymi wykazywali większą akceptację relacji antagonistycznych niż ich nieoglądający. Kaestle i wsp.⁹² w 2007 roku opisali, że grupa chłopców, uczniów siódmych i ósmych klas, którzy oglądają teledyski i zawodowe zapaśnictwo, bardziej akceptowała rap. W badaniu przeglądowym przeprowadzonym wśród 214 nastolatków wykazano istnienie związku między oglądaniem teledysków a swobodnymi zachowaniami seksualnymi.⁷⁶ Opisywano również, że po oglądaniu programów emitowanych w MTV, młodzież bardziej akceptuje przedmażeńskie kontakty seksualne.^{52,53,80} W badaniu przeglądowym przeprowadzonym wśród 2760 młodych Amerykanów wykazano, że słuchanie muzyki i oglądanie telewizji oraz teledysków często wiązało się z ryzykownymi zachowaniami⁶⁸ i piciem alkoholu.^{85,86} Wyniki tego badania zostały potwierdzone przez van den Bulck i Beullensa,⁹⁴ którzy wykazali długotrwały związek między oglądaniem przez młodzież teledysków a spożywaniem alkoholu w barze, na imprezie, dyskotecie itp. Wingwood i wsp.⁸⁹ w 2003 r. opublikowali wyniki badania, w którym przez rok obserwowano 522 czarnoskóre nastolatki oglądające teledyski z muzyką rap przeciętnie 14 h tygodniowo. Po analizie wszystkich współzależności większa oglądalność teledysków z muzyką rap była niezależnie związana z wieloma ryzykownymi zachowaniami, takimi jak zwiększająca się swoboda seksualna czy między innymi spożywanie alkoholu i używanie narkotyków. Co ważniejsze, w badaniu przeprowadzonym przez Austina i wsp. w 2000 roku wykazano, że potencjalne ryzyko związane z oglądaniem teledysków można byłoby złagodzić przez odpowiednie wsparcie rodzicielskie lub interwencje rodziców w przypadku niewłaściwych zachowań.

Zalecenia

American Academy of Pediatrics daje do zrozumienia, że pediatrzy i rodzice powinni znać przedstawione dane i posiadać wiedzę dotyczącą rozwoju dzieci i młodzieży. Ponadto, opierając się na przedstawionych w badaniach

dowodach, istotne dla pediatrów i rodziców jest zajęcie stanowiska w tej kwestii. Dlatego też przygotowano następujące zalecenia.

1. Pediatrzy powinni znać rolę, jaką w życiu dzieci i młodzieży odgrywa muzyka oraz umieć określić preferencje muzyczne swoich pacjentów, które mogą być źródłem potencjalnych problemów emocjonalnych lub konfliktów.⁹⁹
2. Pediatrzy powinni znać dostępne piśmiennictwo opisujące wpływ muzyki i teledysków na dzieci i młodzież.^{36,38,100-103}
3. Pediatrzy wraz z pacjentami i ich rodzicami powinni sprawdzać, jakich rodzajów muzyki słuchają dzieci i młodzież, jakiego rodzaju teledyski oglądają i w jakich okolicznościach.
4. Pediatrzy powinni zachęcać rodziców do aktywnego monitorowania tego, jakich rodzajów muzyki słuchają ich dzieci i z jakiego rodzaju muzyką kupują płyty.¹⁰⁴⁻¹⁰⁶ Rodzice mogą znaleźć teksty piosenek, wpisując w wyszukiwarkę internetową hasło „słowa piosenek”. W ten sposób dotrą do jednej lub większej liczby stron internetowych ze słowami piosenek. Pediatrzy powinni również poradzić rodzicom i opiekunom, aby ci monitorowali i regulowali oglądanie programów telewizyjnych przeznaczonych dla odpowiednich grup wiekowych i dojrzałości dzieci i młodzieży.
5. Pediatrzy powinni zachęcać rodziców i opiekunów do zapoznania się z różnymi mediami.
6. Pediatrzy powinni sponsorować i uczestniczyć w lokalnych oraz krajowych porozumieniach służących dyskusji na temat wpływu muzyki na dzieci i młodzież, aby społeczeństwo i rodzice byli świadomi treści słów piosenek mających jednoznaczny wydźwięk seksualny, mówiących o narkotykach lub przemocy, które znajdują się na CD lub kasetach, są prezentowane w teledyskach, w Internecie oraz rozpowszechniane przez nowe technologie.
7. Społeczeństwo, a szczególnie rodzice, powinno być świadome, a przemysł muzyczny w przypadku określonych treści powinien umieszczać na opakowaniu odpowiednie oznakowania. Zalecane logo w postaci nalepki ma kolor czarno-biały i powinno być umieszczone na wierzchu płyty CD, kasyety wideo lub DVD. Może ono uchronić dzieci przed pewnymi obraźliwymi, ordynarnymi czy odraźającymi materiałami.
8. Wykonawcy powinni służyć za pozytywny wzór do naśladowania dla dzieci i nastolatków.
9. Przemysł muzyczny powinien wydawać materiały o pozytywnej tematyce, o wzajemnych związkach, harmonii rasowej, unikaniu narkotyków, rozwiązywaniu konfliktów bez przemocy, abstynencji seksualnej, zapobieganiu ciąży i unikaniu swobody seksualnej.
10. Należy przeprowadzać dalsze badania nad wpływem na dzieci i młodzież muzyki popularnej, tekstów piosenek i teledysków.¹⁰⁷

Komisja Wykonawcza Rady ds. Środków Przekazu i Mediów 2008-2009

Gilbert L. Fuld, MD, przewodniczący
Deborah A. Mulligan, MD, przewodniczący-elekt
Tanya Remer Altmann, MD
Ari Brown, MD
Dimitri Christakis, MD
Kathleen Clarke-Pearson, MD
Benard P. Dreyer, MD
Holly L. Falik, MD
Kathleen G. Nelson, MD
Gwen S. O'Keefe, MD
Victor C. Strasburger, MD

Poprzedni członkowie komisji wykonawczej

*M. Rosario González de Rivas, MD
Regina M. Milteer, MD
Donald L. Shifrin, MD

Współpraca

Michael Brody, MD
American Academy of Child and Adolescent Psychiatry
Brian Wilcox, PhD
American Psychological Association

Pracownicy

Veronica Laude Noland
Gina Ley Steiner

*Główna autorka

Artykuł ukazał się oryginalnie w *Pediatrics*, Vol. 124, No. 5, November 2009, p. 1488-1494: Policy statement – Impact of Music, Music Lyrics, and Music Videos on Children and Youth, wydawanym przez American Academy of Pediatrics (AAP). Polska wersja publikowana przez Medical Tribune Polska. AAP i Medical Tribune Polska nie ponoszą odpowiedzialności za nieścisłości lub błędy w treści artykułu, w tym wynikające z tłumaczenia z angielskiego na polski. Ponadto AAP i Medical Tribune Polska nie popierają stosowania ani nie ręką (bezpośrednio lub pośrednio) za jakość ani skuteczność jakichkolwiek produktów lub usług zawartych w publikowanych materiałach reklamowych. Reklamodawca nie ma wpływu na treść publikowanego artykułu.

Piśmiennictwo

1. Roe K. Swedish youth and music: listening patterns and motivations. *Communic Res.* 1985;12(3):353–362
2. Roberts DF, Christensen PG. Popular music in childhood and adolescence. In: Singer DG, Singer JL, eds. *Handbook of Children and the Media*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications; 2001:395–410
3. Leming JS. Rock music in the socialization of moral values in early adolescence. *Youth Soc.* 1987;18(4):363–383
4. North AC, Hargreaves DJ, O'Neill SA. The importance of music to adolescents. *Br J Educ Psychol.* 2000;70(pt 2):255–272
5. Chapman AJ, Williams AR. Prestige effects and aesthetic experiences: adolescents' reactions to music. *Br J Soc Clin Psychol.* 1976;15(1):61–72
6. Seelow D. Listening to youth: Woodstock, music, America, and Kurt Cobain's suicide. *Child Youth Care Forum.* 1996;25(1):49–60
7. Rosenblum DS, Daniolos P, Kass N, Martin A. Adolescents and popular culture: a psychodynamic overview. In: Solnit AJ, Neubauer PB, Abrams S, Dowling AS, eds. *The Psychoanalytic Study of the Child*. CT: Yale University Press; 1999:319–338 Vol 54. New Haven
8. Tarrant M, North AC, Hargreaves DJ. Social categorization, self-esteem, and the estimated musical preferences of male adolescents. *J Soc Psychol.* 2001;141(5):565–581
9. Reddick BH, Beresin EV. Rebellious rhapsody: metal, rap, community and individuation. *Acad Psychiatry.* 2002;26(1):51–59
10. Martino SC, Collins RL, Elliot MN, Stratchman A, Kanouse DE, Berry SH. Exposure to degrading versus nondegrading music lyrics and sexual behavior among youth. *Pediatrics.* 2006;118(2). Available at: www.pediatrics.org/cgi/content/full/118/2/e430
11. Knobloch-Westerwick S, Musto P, Shaw K. Rebellion in the top music charts: defiant messages in rap/hip hop and rock music— 1993–2003. Presented at: the International Communication Association Conference; Dresden, Germany, June 19–23, 2006
12. Clarke P. Teenagers' co-orientation and information-seeking about pop music. *Am Behav Sci.* 1973;16(4):551–566
13. Diamond S, Bermudez R, Schensul J. What's the rap about ecstasy? Popular music lyrics and drug trends among American youth. *J Adolesc Res.* 2006;21(3):269–298
14. Took KJ, Weiss DS. The relationship between heavy metal and rap music and adolescent turmoil: real or artifact? *Adolescence.* 1994;29(115):613–621
15. Chapin JR. Adolescent sex and mass media: a developmental approach. *Adolescence.* 2000;35(140):799–811
16. Villani S. Impact of media on children and adolescents: a 10-year review of the research. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry.* 2001;40(4):392–401
17. North AC, Hargreaves DJ. Problem music and self-harming. *Suicide Life Threat Behav.* 2006;36(5):582–590
18. Denisoff RS. Youth and popular music: test of taste culture hypothesis. *Youth Soc.* 1972; 4(2):237–255
19. Epstein JS, Pratto DJ, Skipper JK. Teenagers, behavioral problems and preferences for heavy metal and rap music: a case study of a southern middle school. *Deviant Behav.* 1990;11(4):381–394
20. Hakanen EA. Emotional use of music by African American adolescents. *Howard J Commun.* 1995;5(3):214–222
21. Roe K. Adolescents' media use: a European view. *J Adolesc Health.* 2000;27(2 suppl):15–21
22. O'Connor LA, Brooks-Gunn J, Graber J. Black and white girls' racial preferences in media and peer choices and the role of socialization for black girls. *J Fam Psychol.* 2000;14(3):510–521
23. Crust L, Clough PJ. The influence of rhythm and personality in the endurance response to motivational asynchronous music. *J Sports Sci.* 2006;24(2):187–195
24. Recording Industry Association of America. *Market Data on Hispanic Consumers and Pre-recorded Music*. Washington, DC: Recording Industry Association of America; 1999. Available at: www.riaa.com/newsitem.php?newsyearfilter1999&resultpage&id9D438995-0F74-BCF4-63F8-5C3920048218. Accessed December 10, 2007
25. Roberts DF, Foehr UG, Rideout V. *Generation M: Media in the Lives of 8–18 Year-Olds*. Menlo Park, CA: Henry J. Kaiser Family Foundation; 2005. Available at: www.kff.org/entmedia/7251.cfm. Accessed December 10, 2007
26. Wells A, Hakanen EA. The emotional use of popular music by adolescents. *Journal Q.* 1991;68(3):445–454
27. Gibson R, Aust CF, Zillmann D. Loneliness of adolescents and their choice and enjoyment of love-celebrating versus love-lamenting popular music. *Empir Stud Arts.* 2000;18(1):43–48
28. American Academy of Pediatrics. *Com-mittee on Communications. Impact of music lyrics and music videos on children and youth*. *Pediatrics.* 1996;98(6 pt1):1219–1221
29. Ward LM, Hansbrough E, Walker E. Contributions of music videos exposure to black adolescents' gender and sexual schemas. *J Adolesc Res.* 2005;20(2):143–166
30. Christenson P. Preadolescent perceptions and interpretations of music videos. *Pop Music Soc.* 1992;16(3):63–74
31. La Voie JC, Collins BR. Effect of youth culture music on high school students' academic performance. *J Youth Adolesc.* 1975;4(1):57–65
32. Sousou SD. Effects of melody and lyrics on mood and memory. *Percept Mot Skills.* 1997;85(1):31–40

33. Burns JL, Labbe E, Arke B, et al. The effects of different types of music on perceived and physiological measures of stress. *J Music Ther.* 2002;39(2):101–116
34. Anderson CA, Carnagey NL, Eubanks J. Exposure to violent media: the effects of songs with violent lyrics in aggressive thoughts and feelings. *J Pers Soc Psychol.* 2003;84(5):960–971
35. Bushman BJ, Huesmann LR. Short-term and long-term effects of violent media on aggression in children and adults. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2006;160(4):348–352
36. Hogan MJ. Adolescents and media violence: six crucial issues for practitioners. *Adolesc Med Clin.* 2005;16(2):249–268, vii
37. Gardstrom SC. Music exposure and criminal behavior: perceptions of juvenile offenders. *J Music Ther.* 1999;36(3):207–221
38. Strasburger VC. Risky business: what primary care practitioners need to know about the influence of the media on adolescents. *Prim Care Clin Off Pract.* 2006;33(2):317–348
39. Roberts KR, Dimsdale J, East P, Friedman L. Adolescent emotional response to music and its relationship to risk-taking behaviors. *J Adolesc Health.* 1998;23(1):49–54
40. Strasburger VC. Adolescents, sex, and the media: oooo, baby, baby—a Q & A. *Adolesc Med Clin.* 2005;16(2):269–288, vii
41. Field T, Martínez A, Nawrocki T, Pickens J, Fox NA, Schanberg S. Music shifts frontal EEG in depressed adolescents. *Adolescence.* 1998;33(129):109–116
42. Fischer P, Greitemeyer T. Music and aggression: the impact of sexual-aggressive song lyrics on aggression-related thoughts, emotions, and behavior toward the same and opposite sex. *Pers Soc Psychol Bull.* 2006;32(9):1165–1176
43. Herd D. Changes in the prevalence of alcohol use in rap song lyrics, 1979–1997. *Addiction.* 2005;100(9):1258–1269
44. Henry J. Kaiser Family Foundation. Parents, Children & Media: A Kaiser Family Foundation Survey. Menlo Park, CA: Henry J. Kaiser Family Foundation; 2007. Available at: www.kff.org/entmedia/upload/7638.pdf. Accessed December 10, 2007
45. Brookshire T, Davis C, Stephens E, Bryant S. Substance use references in the lyrics of favorite songs of African-American adolescents. *J Young Investig.* 2003;8(1). Available at: www.jyi.org/volumes/volume8/issue1/articles/brookshire.html. Accessed December 10, 2007
46. Gentile DA. Teen-Oriented Radio and CD Sexual Content Analysis. Minneapolis, MN: National Institute of Media and the Family; 1999. Available at: www.mediafamily.org/research/reportradiocontentanalysis.pdf. Accessed December 10, 2007
47. Plopper BL, Ness ME. Death as portrayed to adolescents through top 40 rock and roll music. *Adolescence.* 1993;28(112):793–807
48. Chen MJ, Miller BA, Grube JW, Waiters ED. Music substance use and aggression. *J Stud Alcohol.* 2006;67(3):373–381
49. Bedi G, Redman J. Recreational ecstasy use: acute effects potentiated by ambient conditions? *Neuropsychobiology.* 2006;53(2):113
50. Furr-Holden D, Voas RB, Kelley-Baker T, Miller B. Drug and alcohol-impaired driving among electronic music dance event attendees. *Drug Alcohol Depend.* 2006;85(1):83–86
51. Chinet L, Stephan P, Zobel F, Halfon O. Party drug use in techno nights: a field survey among French-speaking Swiss attendees. *Pharmacol Biochem Behav.* 2007;86(2):284–289
52. Brown JD, L'Engle KL, Pardum CJ, Guo GJ, Kenneavy K, Jackson C. Sexy media matter: exposure to sexual content in music, movies, television, and magazines predicts black and white adolescents' sexual behavior. *Pediatrics.* 2006;117(4):1018–1027
53. L'Engle KL, Brown JD, Kenneavy K. The mass media are an important context for adolescents' sexual behavior. *J Adolesc Health.* 2006;38(3):186–192
54. Segal D. Grammy's discordant note. *The Washington Post.* January 5, 2001:A01
55. Greenfield PM, Bruzzone L, Koyamatsu K, et al. What is rock music doing to the minds of our youth? A first experimental look at the effects of rock music lyrics and music videos. *J Early Adolesc.* 1987;7(3):315–329
56. Wass H, Raup JL, Cerullo K, Martel LG, Mingione LA, Sperring AM. Adolescents' interest in and views of destructive themes in rock music. *Omega.* 1989/1988;19(3):177–186
57. Arnett J. Adolescents and heavy metal music: from the mouths of metalheads. *Youth Soc.* 1991;23(1):76–98
58. Kilgour AR, Jakobson LS, Cuddy LL. Music training and rate of presentation as mediators of text and song recall. *Mem Cognit.* 2000;28(5):700–710
59. Forsyth AJ, Barnard M, McKeganey NP. Musical preference as an indicator of adolescent drug use. *Addiction.* 1997;92(10):1317–1325
60. Pedersen W, Skrondal A. Ecstasy and new patterns of drug use: a normal population study. *Addiction.* 1999;94(11):1695–1706
61. Scheel KR, Westefeld JS. Heavy metal music and adolescent suicidality: an empirical investigation. *Adolescence.* 1999;34(134):253–273
62. Weir E. Raves: a review of the culture, the drugs, and the prevention of harm. *CMAJ.* 2000;162(13):1843–1848
63. Martin G, Clarke M, Pearce C. Adolescent suicide: music preference as an indicator of vulnerability. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry.* 1993;32(3):530–535
64. Wass H, Miller MD, Redditt CA. Adolescents and destructive themes in rock music: a follow up. *Omega.* 1991;23(3):199–206
65. Arnett J. Heavy metal and reckless behavior among adolescents. *J Youth Adolesc.* 1991;20(6):573–592
66. Litman RE, Farberow NL. Pop-rock music as precipitating cause in youth suicide. *J Forensic Sci.* 1994;39(2):494–499
67. Burge M, Goldblat C, Lester D. Music preferences and suicidality: a comment on Stack. *Death Stud.* 2002;26(6):501–504
68. Klein JD, Brown JD, Childers KW, Olivieri J, Porter C, Dykers C. Adolescents' risky behavior and mass media use. *Pediatrics.* 1993;92(1):24–31
69. St Lawrence JS, Joyner DJ. The effects of sexually violent rock music on males' acceptance of violence against women. *Psychol Women Q.* 1991;15(1):49–63
70. Kandakai TL, Price JH, Telljohann SK, Wilson CA. Mothers' perception of factors influencing violence in schools. *J Sch Health.* 1999;69(5):189–195
71. Roberts DF, Henriksen L, Christenson PG. Substance Use in Popular Movies and Music. Washington, DC: National Youth Anti-Drug Media Campaign, Office of National Drug Control Policy, and Department of Health and Human Services, Substance Abuse and Mental Health Services Administration; 1999
72. Ashby SL, Rich M. Video killed the radio star: the effects of music videos on adolescent health. *Adolesc Med Clin.* 2005;16(2):371–393, ix
73. Willis E, Strasburger VC. Media violence. *Pediatr Clin North Am.* 1998;45(2):319–331
74. Kubey R, Larson R. The use and experience of the new video media among children and young adolescents. *Communic Res.* 1990;17(1):107–130
75. DuRant RH, Rome ES, Rich M, Allred E, Emans SJ, Woods ER. Tobacco and alcohol use behaviors portrayed in music videos: a content analysis. *Am J Public Health.* 1997;87(7):1131–1135
76. Strouse JS, Buerkel-Rothfuss N, Long EC. Gender and family as moderators of the relationship between music video exposure and adolescent sexual permissiveness. *Adolescence.* 1995;30(119):505–521
77. Johnson JD, Jackson LA, Gatto L. Violent attitudes and deferred academic aspirations: deleterious effects of exposure to rap music. *Basic Appl Soc Psych.* 1995;16(1–2):27–41
78. Johnson JD, Adams MS, Ashburn L, Reed W. Differential gender effects of exposure to rap music on African American adolescents' acceptance of teen dating violence. *Sex Roles.* 1995;33(7–8):597–605
79. Roe K, Cammaer G. Delivering the young audience to advertisers: music television and Flemish youth. *Communications.* 1993;18(2):169–177
80. Greeson LE, Williams RA. Social implications of music videos for youth: an analysis of the content and effects of MTV. *Youth Soc.* 1986;18(2):177–189
81. DuRant RH, Rich M, Emans SJ, Rome ES, Allred E, Woods ER. Violence and weapon carrying in music videos: a content analysis. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 1997;151(5):443–448
82. Rich M, Woods ER, Goodman E, Emans SJ, Du-Rant RH. Aggressors or victims: gender and race in music video violence. *Pediatrics.* 1998;101(4 pt 1):669–674

83. Borzekowski DL, Robinson TN, Killen JD. Does the camera add 10 pounds? Media use, perceived importance of appearance, and weight concerns among teenage girls. *J Adolesc Health*. 2000;26(1):36–41
84. Kalof L. The effects of gender and music videos imagery on sexual attitudes. *J Soc Psychol*. 1999;139(3):378–385
85. Robinson TN, Chen HL, Killen JD. Television and music video exposure and risk of adolescent alcohol use. *Pediatrics*. 1998;102(5). Available at: www.pediatrics.org/cgi/content/full/102/5/e54
86. Strasburger VC. Alcohol advertising and adolescents. *Pediatr Clin North Am*. 2002;49(2):353–376, vii
87. Rustad RA, Small JE, Jobs DA, Safer MA, Peterson RJ. The impact of rock videos and music with suicidal content on thoughts and attitudes about suicide. *Suicide Life Threat Behav*. 2003;33(2):120–131
88. Strasburger VC, Hendren RL. Rock music and music videos. *Pediatr Ann*. 1995;24(2):97–103
89. Wingood GM, DiClemente RJ, Bernhart JM, Harrington K, Davies SL, Hook EW III. A prospective study of exposure to rap music videos and African American female adolescents' health. *Am J Public Health*. 2003;93(3):437–439
90. Henry J. Kaiser Family Foundation. Reaching the MTV generation: recent research on the impact of the Kaiser Foundation/MTV public education campaign on sexual health. Available at: www.kff.org/entmedia/Reachingthe-MTV-Generation-Report.cfm. Accessed December 10, 2007
91. Gruber EL, Thau HM, Hill DL, Fisher DA, Gruber JW. Alcohol, tobacco and illicit substances in music videos: a content analysis of prevalence and genre. *J Adolesc Health*. 2005;37(1):81–83
92. Kaestle CE, Halpern CT, Brown JD. Music videos, pro wrestling and acceptance of date rape among middle school males and females: an exploratory analysis. *J Adolesc Health*. 2007;40(2):185–187
93. Smith SL, Boyson AR. Violence in music videos: examining the prevalence and context of physical aggression. *J Commun*. 2002;52(1):61–83
94. van den Bulck J, Beullens K. Television and music video exposure, and adolescent alcohol use while going out. *Alcohol Alcohol*. 2005;40(3):249–253
95. Hansen CH, Hansen RD. How rock music videos can change what is seen when boy meets girl: priming stereotypic appraisal of social interactions. *Sex Roles*. 1998;19(5–6):287–316

ciąg dalszy na str. 55

Komentarz

Dr n. hum. Anna Jakubowska-Winecka, Zakład Psychologii Zdrowia, Instytut „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka” w Warszawie

Autorzy tekstu „Wpływ muzyki, tekstów piosenek i teledysków na dzieci i młodzież” kładą nacisk na negatywny wpływ słuchania muzyki na emocje i zachowanie dzieci i młodzieży. Podają dane wskazujące na istnienie związku między czasem i rodzajem słuchanej muzyki, a problemowymi zachowaniami nastolatków. Niepokój autorów powoduje analiza nagrań wideo i tekstów muzyki młodzieżowej, które zawierają treści jawnie erotyczne, naładowane są wulgaryzmami, pełne agresji skierowanej przeciwko otoczeniu, negujące autorytety moralne i społeczne normy. Muzyczna forma tych utworów i teksty potęgują się wzajemnie.

Doktor Maciej Kierył, wybitny muzykoterapeuta, podaje, że omawiane zagadnienie jest przedmiotem troski również polskich muzykoterapeutów od około 10 lat. Jego zdaniem, muzyka młodzieżowa w swojej niestandardowej i eksperymentalnej formie jest starym problemem międzypokoleniowym, zjawiskiem związanym wartościami, kulturą społeczną i tradycją. Pokolenie obecnych 50-latków pamięta, jakie reakcje wywoływały uznawane dziś za urokliwe utwory „Beatlesów” i „Stonesów”, jakie komentarze zbierali ubrani w kolorowe marynarki długowłosi artyści, a zachowanie Micka Jaggera na scenie uważane było za gorszące moralnie i niedopuszczalne w publicznym pokazie. Reakcje tłumów „rozhisteryzowanych” nastolatków komentowano z obawą. Niewątpliwie muzyka lat 60 i 70 wniosła określone wzorce ekspresji emocji i style relacji społecznych. Czy

jednak potwierdziły się wszystkie przewidywane zagrożenia? Czy konsekwencje są jednostronnie negatywne?

Patrząc z perspektywy psychologii rozwoju człowieka, dorosłość oznacza autonomię myślenia i odpowiedzialność za zachowania w wyniku osiągnięcia osobowej niezależności. Stanie się samodzielnym życiowo wymaga dojrzałości i siły wewnętrznej, którą daje stabilne poczucie tożsamości. Niezwykle trudne zadanie dla nastolatka. Można dostrzec w nim sprzeczność: bo jak być dorosłym i niezależnym a jednocześnie dobrze socjalizowanym? Jak zdobywać własną autonomię będąc podporządkowanym normom społecznym i regułom grupy, od której właśnie nastolatek powinien się uwolnić? Od sposobu rozwiązania tej (powierzchowej) sprzeczności zależy, czy proces stawania się dorosłym będzie przebiegał stopniowo i łagodnie, czy burzliwie i konfliktowo. W naszym kręgu kulturowym często ani rodzina, ani społeczeństwo nie ułatwiają nastolatkom bezkonfliktowego rozwiązania. Rodzice chcą utrzymać dotychczasową równowagę w rodzinie, obawiają się samodzielnności, nie respektują prób autonomii. Przeciwnie – wzmacniają zależność: zaspokajają potrzeby „dziecięce”, nagradzają zachowania uległe, a na próby zmian i eksperymentów ze strony nastolatka reagują odrzuceniem. To powoduje, że młodzież poza rodziną szuka grup wsparcia dla ich „dorosłych” potrzeb i wartości. Demonstruje swoją niekonwencjonalność za pomocą stroju i swobody zachowania, podkreśla je używając

symboli, których często w pełni nie rozumie i nawet nie analizuje, a których znaczenie budzi grozę w dorosłych. W ten sposób cel zachowania zostaje jednak osiągnięty. Młodzież chce się wyróżniać, afiszować i szokować swoją odmiennością, chociaż często to głównie fasada. Nastolatek eksperymentuje metodą prób i błędów, ryzykuje po to, aby przekonać się, co mu w życiu odpowiada, a z czego zrezygnuje. Zdarza się, że skutki są bolesne, ale w dłuższej perspektywie korzystne.

Potrzeby rozwojowe nastolatków łatwo wykorzystać w celach komercyjnych, religijnych lub politycznych, kiedy w poszukiwaniu nowych autorytetów moralnych, wzorców estetycznych i kulturowych, młodzież nie unika skrajności. Nieuchronnie więc następuje eskalacja treści i formy w jakiej te wzorce są rozpowszechniane. Konieczność przyciągnięcia uwagi jak największej rzeszy odbiorców, przy tak szybkim tempie życia codziennego i konkurencji różnych bodźców i informacji, wymusza coraz bardziej intensywne, aż po szokujące, formy przekazu. Aktualny poziom rozwoju technik audiowizualnych sprawia, że istnieje nie tylko szeroki i praktycznie nieograniczony dostęp, ale wręcz trudny do opanowania zalew coraz bardziej skrajnych pomysłów nie tylko muzycznych. Cała rzesza ludzi jest profesjonalnie zaangażowana w to, aby docierały one do jak największej liczby odbiorców. Tym bardziej, że wiek konsumentów muzyki młodzieżowej się poszerza. Coraz młodsze dzieci stają się aktywnymi konsumentami a coraz więcej dorosłych wciąż słucha tej muzyki. Priorytetem autorów stało się przebicie się utworu i utrafienie w masowe gusta, czyli w podstawowe emocje i uniwersalne potrzeby. Ponieważ bodźce im bardziej intensywne tym łatwiej przyciągają uwagę, więc muzyka jest coraz głośniejsza a efekty wizualne coraz bardziej drastyczne, do tego stopnia, że konieczna staje się ochrona narządów zmysłu słuchu i wzroku. Dlatego cenna jest intencja autorów artykułu, aby zorganizować formy obrony przed szkodliwym wpływem muzyki młodzieżowej na nastolatki. W swoim komentarzu chcę jednak zwrócić uwagę na to, że każdy człowiek dysponuje psychologicznymi mechanizmami oceny i selekcji informacji, więc nie jest bierny i całkowicie bezbronny wobec wpływu z zewnątrz. Wszystkie docierające bodźce są w umyśle selekcyjonowane np. w nastroju lirycznym człowiek łatwo wychwytuje liryczne treści, a w nastroju depresyjnym przecenia lub wybiera informacje potwierdzające jego pesymistyczne nastawienie. Osoba o określonych poglądach nie przyjmuje do wiadomości poglądów przeciwnika politycznego itd. I odwrotnie, człowiek może „wyłapywać” z otoczenia lub aktywnie szukać bodźców zmieniających jego nastrój albo poglądy na jakiś temat. Tak więc, wpływ jakiegoś utworu mu-

zycznego na konkretną osobę jest indywidualnie zróżnicowany, a te treści, które mogą stanowić poważne ryzyko dla jednej osoby, nie wywierają żadnej reakcji u innej. Wyniki badań, do których autorzy się odwołują, w większości mają charakter korelacyjny, więc nie wskazują ani na kierunek zależności, ani na przyczynowo-skutkowy charakter związku między zmiennymi. Oczywiście, nastolatek słucha takiej muzyki, jaka mu odpowiada, wykonawców, z którymi się identyfikuje, bo to wzmacnia jego poczucie tożsamości i przynależności do grupy i podkreśla cele, do których dąży. Słuszną intencją autorów artykułu jest zwrócenie uwagi na znaczenie relacji między rodzicami a dziećmi. Wiedza na temat zainteresowań dziecka i znajomość jego przyjaciół odzwierciedla jakość wzajemnych relacji. Uwaga poświęcona dziecku, jego potrzebom i zainteresowaniom dotyczy też ulubionej muzyki. Fakt, że młodzież słucha swojej głośniejszej muzyki przez słuchawki, nie powinien uspokajać rodziców ani dawać pretekstu do zamykania się nastolatka we własnym, niedostępnym rodzicom świecie. Wyłącznie krytyczne uwagi rodziców nie zmienią gustów nastolatka, wręcz przeciwnie, mogą wzmacniać jego poczucie niezrozumienia, wyobcowania we własnym domu i skłonić do szukania takiej grupy odniesienia, która podobnie jak on przeżywa frustrację i odrzucenie. Brak zainteresowania rodziców nastawionym konfrontacyjnie nastolatkiem też nie rozwiązuje ani jego, ani tym bardziej wspólnych problemów.

W kontekście szczególnej uwagi, jaką poświęca się w praktyce i piśmiennictwie medycznym problemom wieku dojrzewania, uzasadnione jest stworzenie przez American Academy of Pediatrics zaleceń dla lekarzy. Wydaje się, że polscy lekarze również powinni się z uwagą zapoznać z treścią artykułu i postulatów. Ich bezpośredni udział w realizacji tych zaleceń w praktyce wydaje się jednak wątpliwy. W polskim systemie ochrony zdrowia zarówno pediatrzy, jak i lekarze rodzinni mają wiele rutynowych obowiązków i wprowadzanie dodatkowych zadań stanowi obciążenie niejednokrotnie przekraczające kompetencje zawodowe, a przede wszystkim zwiększające czas trwania wizyty. W zależności od typu problemów nastolatka i indywidualnych oczekiwań jego i jego rodziny, proponowany temat może wzbudzić zdziwienie lub niechęć pacjentów, a skutki nieumiejętnie podejmowanych interwencji mogą być odwrotne do oczekiwanych.

Na zakończenie komentarza ponownie odwołam się do autorytetu muzykoterapeuty Macieja Kieryła. Jego zdaniem, funkcje edukacyjne mogą pełnić ulotki zawierające informacje dla rodziców, które mogą być przekazywane podczas wizyty u lekarza. Wydaje się to cenną sugestią, treść prezentowanej pracy mogłaby stanowić podstawę do opracowania odpowiednich materiałów.